

Lausunnon antaminen Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelustrategiasta

Kunnanhallitus 02.10.2023 § 163
154/05.00/2023

Varsinais-Suomen hyvinvointialue on pyytänyt lausumaan luonnoksesta Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelustrategiaksi sähköisen kyselyn avulla, johon voi vastata 5.10.2023 saakka.

Palvelustrategialuonnoksen mukaan:

Palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää sillä järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Palvelustrategiassa huomioidaan asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus.

Palvelustrategiassa erityisesti tarkasteltavat palvelukokonaisuudet ovat:

1. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelut
2. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut
3. Mielenterveys- ja päihdepalvelut
4. Iäkkäiden kotiin annettavat palvelut, ympärivuorokautinen ja yhteisöllinen asuminen
5. Perustason sairaalapalvelut.

Yleiset periaatteet palveluverkon osalta ovat seuraavat:

Palveluverkko suunnitellaan vastaamaan väestön palvelutarpeita ja väestön kehitystä pitkäjänteisesti.

Palveluverkko koostuu kiinteistä palvelupisteistä sekä digitaalisista ja liikkuvista palveluista.

Fyysinen palveluverkko suunnitellaan saavutettavaksi huomioiden väestökeskittymät ja väestön luonnolliset asiointisuunnat.

Palveluverkkosuunnittelu tähtää tehokkaaseen tilojen käyttöön ja ottaa huomioon talouden reunaehdot, kiinteistöjen kunnon, henkilöstön saatavuuden sekä muun käytettävissä olevan kapasiteetin.

Erityisesti on huomattava, että strategian mukaan sosiaali- ja terveystieteiden palvelut järjestettäisiin neliportaisella palvelurakenteella, jonka muodostaisivat Sote-pisteet, Sote-asemat, Sote-keskukset ja yliopistollinen Sote-keskus. Strategian mukaan palveluverkko suunniteltaisiin saavutettavaksi huomioiden väestökeskittymät ja luonnolliset asiointisuunnat.

Kustavin kunnan lausunto

Kustavin kunta ilmaisee huolensa siitä, että palvelustrategia on laadittu siten, että se ohjaa palveluverkon muodostumista siten, että lähipalveluita (lääkäri, sairaanhoitaja, näytteenotto, sosiaaliohjaaja, sosiaalityöntekijä) tarjotaan ainoastaan väestökeskittymien perusteella muodostuvilla sote-asemilla ja Sote-keskuksessa. Tästä seuraa, että nk. Sote-pisteillä ei kyetä tosiasiallisesti tuottamaan lähipalveluita hyvinvointialueen strategiaan

sisältyvän palvelulupauksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain mukaisesti.

Strategian mukaan fyysinen palveluverkko tullaan suunnittelemaan ”huomioiden väestönkeskittymät ja väestön luonnolliset asiointisuunnat”. Tältä osin strategia ei huomioi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lain 11 §:n vaatimuksia, jonka mukaan palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Lisäksi hyvinvointialue asettaa palvelustrategiassa tavoitteet sille, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus.

Lain 11 §:n osalta Hallituksen esityksessä (HE 241/2020 vp) on todettu, että palvelustrategian tarkoituksena olisi tämän mukaisesti ottaa kantaa muun ohella palveluverkon toteutukseen, lähipalvelujen saatavuuteen ja toteutustapaan sekä yleisesti palvelujen saavutettavuuteen. Silloin kun palveluja kootaan suurempiin kokonaisuuksiin, hyvinvointialue voisi palvelustrategiassa ottaa kantaa siihen, miten asukkaille turvataan näiden palvelujen saavutettavuus hyvinvointialueen alueen eri osissa asuville henkilöille.

Sosiaali- terveydenhuollon järjestämislain 4 §:n mukaan Hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Asiakkaan yksilöllisestä palvelutarpeen ja hoidon tarpeen arvioinnista säädetään erikseen. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Palveluja voidaan koota hyvinvointialueen alueella suurempiin kokonaisuuksiin silloin, kun palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai kun palvelujen tarkoituksenmukainen, kustannusvaikuttava ja tehokas toteuttaminen edellyttävät sitä.

Lain 4 §:n osalta Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että järjestämisvastuussa olevan hyvinvointialueen olisi myös huolehdittava lähipalvelujen asianmukaisesta toteuttamisesta. Lähipalvelut ovat merkityksellisiä erityisesti paljon ja usein sekä pitkäaikaisesti palveluja tarvitseville asukkaille, joiden on usein vaikea hakeutua etäällä oleviin palveluihin.

Lähipalvelut ovat palveluja, joita asiakkaat käyttävät usein ja ainakin osa asiakkaista käyttää niitä toistuvasti, jopa päivittäin, minkä vuoksi sellaisia palveluja on perusteltua saada läheltä. Myös harvoin tarvittavat ja keskitetysti tuotetut palvelut voivat olla asiakkaan luokse tai lähelle tuotavia lähipalveluja. Asiakkaan näkökulmasta lähipalvelut ovat lähtökohtaisesti lähellä jokapäiväistä elinympäristöä tarjottavia palveluita, mutta ne voivat olla saavutettavissa myös esimerkiksi kotiin tarjottavina palveluina, sähköisinä palveluina tai muuna monikanavaisena palveluna taikka liikkuvina palveluina. Säännöksen tarkoitus ei ole harventaa nykyistä palveluverkkoa, vaan kehittää sitä väestön tarvetta vastaavaksi kullakin hyvinvointialueella paikalliset olosuhteet huomioiden. Esimerkiksi eri toimintojen yhteispalvelupisteet, aukioloaikojen vaihtelu väestön tarpeen mukaan tai uudet kevyemmät palvelumuodot, kuten niin sanotut terveyskioskit, mahdollistavat palveluiden toteuttamista lähipalveluina perinteisten lähipalveluiden sijaan ja rinnalla. Lähellä tarjottavat palvelut voivat sisältää myös erityisosaamista edellyttäviä palveluja, jotka

jalkautetaan, vaikka palveluntuottajan fyysinen toimipiste saattaa olla keskitetty. Olennaista ei ole fyysisen toimipisteen sijaitseminen vaan se, missä palvelu annetaan sitä tarvitsevalle asiakkaalle. Edellä olevan mukaisesti Kustavin kunta katsoo, että toimintaa ohjaavassa strategiassa ja myöhemmin vahvistettavassa palveluverkkopäätöksessä tulisi huomioida väestökeskittymien lisäksi kunnan väestön ikärakenne ja sen mukainen palveluntarve sekä 11 §:n tarkoittamat asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus.

Uudet kevyemmät palvelut kuten kotiin tarjottavat, sähköiset ja liikkuvat palvelut voivat mainiosti täydentää ja jopa korvata perinteisiä lähipalveluita, mutta niiden on oltava asiakkaiden saatavissa ennen kuin perinteisiä lähipalveluita karsitaan tai lopetetaan.

Esittelijä vt. kunnanjohtaja Rauno Peltola

Vt. kunnanjohtajan päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää antaa esittelytekstissä sekä liitteenä olevan lausunnon vastauksena Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lausuntopyyntöön luonnoksesta hyvinvointialueen palvelustrategiaksi.

Käsittely kokouksessa Keskusteltiin yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen asumispalvelun sijoittamisesta strategiassa seudullisiin palveluihin ja päätettiin lisätä lausuntoon seuraava kannanotto:

Ikääntyneiden kuntalaisten sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluiden korvaaminen sosiaali- ja terveystieteiden palvelupisteittäin vaihtelevilla ja määrällisesti rajatuilla lähipalveluilla vaarantaa tämän asukasryhmän terveyttä ja hyvinvointia, eikä takaa heille yhdenvertaisia palveluita.

lääkäiden henkilöiden yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen ovat strategiassa merkitty seudullisiksi palveluiksi. Tämä tarkoittaisi käytännössä, että ikäihminen ei välttämättä saisi asumispalveluita omassa kunnassaan. Tältä osin strategia on selkeässä ristiriidassa perustuslain 9 §:n ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 55 §:n kanssa.

Strategiaan tulisi ottaa määräys, jonka mukaan myös ympärivuorokautisessa palveluasumisessa sekä sosiaali- ja terveystieteissä turvataan ikäihmisten oikeus välttämättömiin lähipalveluihin (lääkärin vastaanotto, sairaanhoitajan vastaanotto, näytteenotto ja sosiaaliohjaus).

Kunnanhallituksen päätös

Kunnanhallitus päätti antaa esittelytekstissä sekä liitteenä olevan lausunnon vastauksena Varsinais-Suomen hyvinvointialueen lausuntopyyntöön luonnoksesta hyvinvointialueen palvelustrategiaksi

Täytäntöönpano Varsinais-Suomen hyvinvointialue 5.10.2023 saakka